

Le monde arabe entre l'Est et l'Ouest

Au lendemain de la Première Guerre mondiale, le monde arabe se trouvait presque entièrement sous la domination européenne. La Syrie et le Liban étaient sous la tutelle de la France; l'Irak, la Palestine et la Transjordanie sous mandat anglais; l'Égypte était un protectorat anglais. En 1922, l'Égypte obtint l'indépendance; mais ce ne fut pas avant l'avènement du roi Farouk en 1936 que les Anglais se limitèrent à occuper la région du canal de Suez. Pour l'Irak, le mandat se termina en 1932.

Seule l'Arabie Séoudite, vaste région désertique conquise et unifiée par le roi Ibn Séoud entre 1902 et 1927, jouissait d'une réelle indépendance.

Après 1945, tous les pays arabes, l'un après l'autre, devinrent indépendants. La tutelle française au Liban et en Syrie avait pris fin pendant la guerre; la Transjordanie (future Jordanie) acquit son indépendance en 1946; la Libye, ancienne colonie italienne, en 1951, le Soudan, le Maroc et la Tunisie en 1956, la Maurétanie en 1960, l'Algérie enfin en 1962.

Diverses raisons expliquent ces changements. En premier lieu, l'Angleterre et la France se retrouvèrent très affaiblies après la guerre; ensuite, l'opinion mondiale tendait à condamner partout le colonialisme; enfin et surtout, le sentiment national se développait de plus en plus chez les Arabes.

En 1945, l'Égypte, la Transjordanie, le Yémen, l'Arabie Séoudite, l'Irak, la Syrie et le Liban, pays déjà unis par une communauté de langue et de religion, formèrent la Ligue arabe. Ce bloc

fut assez fort pour faire entendre sa voix dans les assemblées internationales. Dès le début, la Ligue arabe se dressa contre les ambitions sionistes. Elle s'efforça également de faire reconnaître l'indépendance de l'Algérie.

L'Égypte, le plus peuplé et le plus central des pays du monde arabe, a joué un rôle important dans le mouvement panarabe, spécialement depuis le moment où le président Nasser, succédant au général Néguib, prit le pouvoir (1954). Après la crise de Suez en 1956, le prestige de Nasser s'accrut considérablement; en 1958, l'Égypte parvint à persuader la Syrie de se joindre à elle pour former avec le Yémen la République Arabe Unie.

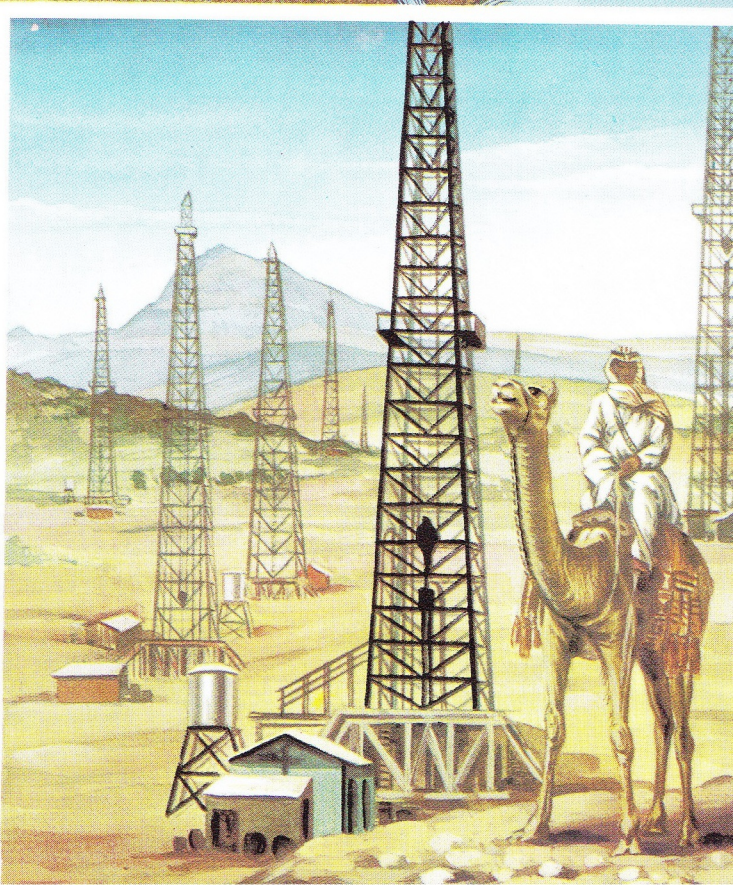
Nasser décida de construire un grand barrage à Assouan. Mais les négociations avec la banque internationale pour le financement du barrage n'aboutirent pas. Nasser riposta par la nationalisation du canal de Suez en 1956 (voir page 176).

La grande richesse des terres arabes est le pétrole. Le Koweït, l'Arabie Séoudite, les îles Bahrein et l'Iran en tirent d'immenses profits. Ces profits consistent en « royalties » ou redevances payées par les compagnies étrangères qui extraient le pétrole. Ce système ayant suscité un certain mécontentement en Iran, en 1951, les compagnies étrangères furent nationalisées pendant quelque temps.

En haut : le roi Farouk, le général Néguib, le président Nasser et Ibn Séoud.

Au milieu : carte de l'Afrique du Nord et du Proche-Orient. RO = Rio de Oro. M1 = Maurétanie. M = Maroc. A = Algérie. T = Tunisie. L1 = Libye. E = Égypte. S = Soudan. AS = Arabie Séoudite. J = Jordanie. L = Liban. S1 = Syrie. I = Irak. I1 = Iran. K = Koweït.

En bas : site du barrage d'Assouan (A). Un champ de pétrole.

DE GROEI VAN DE ARABISCHE EENHEID

Zolang Turkije sterk bleef, hadden de Arabische aangelegenheden West-Europa niet veel last bezorgd, omdat het Turkse Rijk het grootste gedeelte van de Arabische wereld omvatte en de voornaamste problemen daarvan droeg. Maar toen Turkije "de Zieke Man van Europa" werd, begonnen langzamerhand twee dingen te veranderen. In de eerste plaats brachten sommige Arabische landen hun eigen regeerders aan de macht en deze verleenden de Sultan slechts lippendienst. In 1832 bevocht Mohammed-Ali van Egypte hem al openlijk. In de tweede plaats begonnen de Europese grootmachten, die vreesden dat wijzigingen in het Nabije Oosten hun koloniale belangen in Indië en Oost-Azië zouden bedreigen, zich meer en meer in de Arabische aangelegenheden te mengen.

Omstreeks het eind van de Eerste Wereldoorlog, die ook met de nederlaag van Turkije eindigde, stond de Arabische wereld in hoge mate onder Europese overheersing. Syrië en de Libanon waren Franse voogdijgebieden; Palestina en Transjordanie waren Britse mandaten. Egypte was tot 1922, toen het zijn onafhankelijkheid verkreeg, een Brits protectoraat. Maar pas in 1936, toen de jonge koning Faroeek de Egyptische troon bestee, trok Engeland zijn troepen in Egypte terug tot de zone van het Suezkanaal. Ook Irak werd een Brits mandaatgebied, dat pas in 1928 onafhankelijk werd.

In feite was Saoedi-Arabië de enige Arabische streek, die tussen de twee wereldoorlogen werkelijk onafhankelijk was. Het ging hier om een uitgestrekt doch voornamelijk woestijnachtig gebied op het Arabische schiereiland. Koning Ibn Saoed had het tussen 1902 en 1926 veroverd en de kleine delen waaruit het bestond tot één koninkrijk samenge-smeed.

Het grootste gedeelte van de Arabische wereld bleef tot aan de Tweede Wereldoorlog aan West-Europa ondergeschikt. Toen veroverde plotseling het ene land na het andere zijn onafhankelijkheid. In Syrië en in de Libanon eindigde de Franse voogdij tijdens de oorlog; Jordanië beleefde het einde van de Britse overheersing in 1946; Lybië werd onafhankelijk in 1951, de Soedan in 1955, Marokko en Tunis in 1956. Er zijn voor deze veranderingen verschillende redenen. Allereerst waren zowel Engeland als Frankrijk, die beide een groot aandeel

in de Arabische zaken hadden genomen, door de oorlog verzwakt. Verder veroordeelde de wereld-opinie steeds meer het kolonialisme, waar men het ook aantrof. En vóór alles nam het nationalistisch gevoel toe.

In 1945 vormden de koningen van Egypte, Jordanië, Jemen, Saoedi-Arabië en Irak, samen met de presidenten van Syrië en de Libanon, de Arabische Liga, een lichaam dat machtig genoeg was om zijn stem in de verschillende wereldorganisaties te laten horen. Van het begin af verzette de Liga zich tegen de Zionistische ambities. Ze ijverde ook kracht-dadig voor de erkenning van Algerië als niet-Franse Arabische staat.

Egypte, dat van alle Arabische landen het dichtst-bevolkt is en ook het meest centraal gelegen, heeft in de Pan-Arabische beweging een vooraanstaande rol gespeeld, in het bijzonder sinds 1954, toen presi-dent Nasser de macht uit handen van generaal Naguib overnam. Het prestige van Nasser was na de Suezcrisis van 1956 in de Arabische wereld bij-zonder groot; van 1958 tot 1961 gelukte het Egypte zelfs Syrië over te halen, samen de Verenigde Ara-bische Republiek te vormen, met Jemen als geas-socieerd lid.

De Arabische landen, en zeker Egypte, hebben bovenal behoefte aan irrigatiewerken. Om deze reden wilde Nasser te Assoean een reusachtige stuwdam laten bouwen. Toen de westelijke mogend-heden weigerden, dit plan te helpen financieren (omdat bleek dat Nasser het gebruikte, om de Sovjet-Unie tegen het Westen uit te spelen) dreigde Egypte met de nationalisatie van het Suezkanaal, later ook uitgevoerd, waardoor de crisis van 1956 zich toe-spitste.

Een grote troef van de Arabische landen is hun grote voorraad minerale olie. Koeweit, Saoedi-Arabië en Bahrein hebben evenals Iran uit deze bron rijke inkomsten. Deze inkomsten nemen de vorm aan van royalties op de winst, die door buitenlandse petro-leum ontginnende en verkopende maatschappijen gemaakt wordt. Ontevreden over dit stelsel ging Iran er in 1951 toe over, de buitenlandse maat-schappijen tijdelijk te nationaliseren.

Boven : Koning Faroeek, generaal Naguib, president Nasser, Ibn Saoed. **Midden :** Kaart met A = Algerië, E = Egypte, I = Irak, II = Iran, K = Koeweit, M = Marokko, S = Soedan, L = Libanon, SI = Syrië, T = Tunesië, J = Jordanië, LI = Lybië, SA = Saoedi-Arabië. **Onder :** Ligging van Assoean (A) en een petroleumveld in de woestijn.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.